

Plastisk ler, fisk og danekræ

Niels Bonde

Vort fede eocæne ler går under navnet plastisk ler, en traditionel betegnelse, som afdøde professor Alfred Rosenkrantz afskyede: 'Al ler er plastisk', var hans argument. Selvfølgelig er de mere præcise og formaliserede betegnelser at foretrække, Røsnæs Ler for det nedre eocæne, oftest rødlig og kalkholdige ler, og Lillebælt Ler for det grågrønne, hyppigt kalkfattige mellem eocæne ler. Dermed kan navnene også bruges som formationsnavne i den formelle lithostratigrafiske klassifikation, d.v.s. et system af lagpakker, som er genkendelige i felten og kan bruges til den geologiske basiskortlægning. De må altså helst ikke være så små, at de ikke kan tegnes ind på et kort i målestokken 1:25.000.

Navnet på typelokaliteterne - altså de referencelokaliteter, på hvilke formationerne oprindeligt blev opstillet - skal indgå i formationsnavnene: Røsnæs sydkyst for den ene og Lillebælt-området for den anden formation. De giver i en vis forstand 'meningen' med navnene, også selvom det senere skulle vise sig, at man opdager en bedre lokalitet, hvor f.eks. en mere fuldstændig og karakteristisk tilsvarende lagpakke kan ses.

Stratigrafisk skema

v	L 1-6	Lillebælt Ler	"Plastisk ler"	Mellem	Eocæn
v	R 1-6	Røsnæs Ler		Nedre	
v v v	+140	Fur Formation (moler)	Ølst Formation	/	/
v v v	askelag -33				
v	-39	(ler m. "skifer")			
v		Holmehus Ler Gråt kalkfrit ler Kerteminde Mergel Lellinge Grønsand	Selandien	Øvre	Paleocæn
		Danske Kalk Fiskeler	Danien	Nedre	

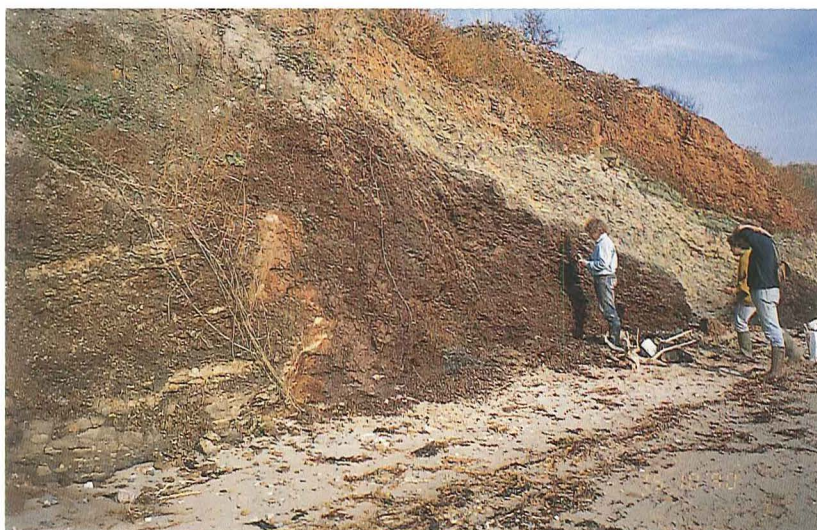
Figur 1. Danmarks Paleocæn og Eocæn. v-erne antyder hyppigheden af askelag. R1-6 og L1-6 er underafdelinger af Røsnæs og Lillebælt Ler.

Røsnæs Ler

Sådan forholder det sig med Røsnæs Ler. Oprindeligt blev det plastiske ler - af J.P.J.Ravn i 1906 - kaldt Røsnæs Ler, men betegnelsen blev senere af H. Ødum begrænset til det nedre røde ler, der kunne ses i industrielle lergrave ved Kongstrup på Røsnæs i 1930'erne. Senere kunne Røsnæs Ler ses i graven ved Sønderstrand (Slettenshage) nær Ulstrup, hvor DGU-geolog Kaj Strand Petersen i 1960'erne udførte sit speciale om istidens gletscherdeformationer af lagene på Røsnæs.

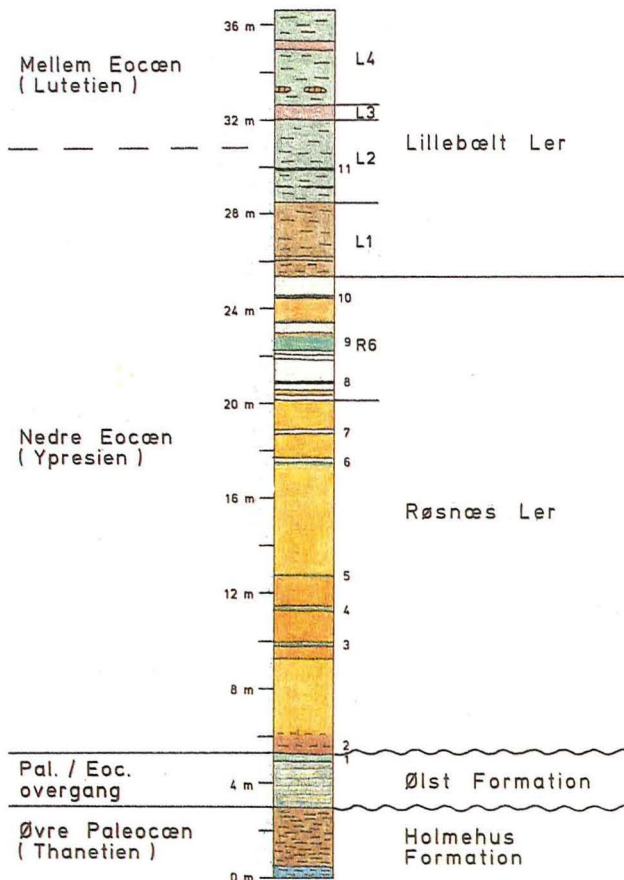
Ølst Ler med aske

Da kunne han vise, at i graven ved Sønderstrand overlejrer Røsnæs Leret en lagpakke med ler og vulkanske askelag svarende til en stor del af den askeserie, som ses i moleret (Fur Formationen) ved Limfjorden og i lergravene i Ølst Bakke syd for Randers - efter sidstnævnte sted har dette ler fået navnet Ølst Formationen.

Figur 2. Plastisk Ler i kystskrænten ved Albæk Hoved, Vejle Fjord nord. Leret er skråt opfoldet af istidens gletchere og spænder over Paleocæn/Eocæn grænsen. I midten ses nederst rødbrunt Holmehus Ler, og en smule blåt ler anes allernederst ved strandplanet. Ovenpå ses en lille pakke af Ølst Formationens ler med askelag (nr. +79- 118); Ølst Formationens lag ligger planparallelt med de omgivende lerlag til trods for ret store sedimentationsafbrydelser både over og under Ølst formationen (se VARV 1990/4). Øverst (t.h.) rødt Røsnæs Ler. Steen Andersen ved klinten.

Tidligere var askeserien også opmålt i en lille kystklint, vest for Hellesklint, nogle få km længere mod vest på Røsnæs. Denne klint er nu helt tilgroet, og heller ikke askeserien i graven kan ses længere. Klinten burde 'naturbeskyttes' som det eneste sted på Sjælland, hvor man kan iagttage askeserien. Røsnæs' askeforekomst er samtidig - bortset fra de noget anderledes udformede askelag i diatomit på Greifswalder Oie, en mini-ø ved Rügen - den østligste forekomst af aske fra denne tidsperiode.

Figur 3. Lagsojle i 'plastisk ler' ved Albæk Hoved, Vejle Fjord (Heilmann-Clausen, VARV 1990/4). Grænsen mellem Nedre/Mellem Eocæn findes i L2 noget over Røsnæs/Lillebælt Ler grænsen. Det fiskerige sorte sorte ler i R6 og L2 samt akselag ved numrene 3-6 og 11 er vist i søjlen.

De mest berømte fossiler fra Røsnæs er blåmuslingerne *Mytilus roesnaeensis*, som Kaj Strand Petersen benævnte fra en kalkholdig konkretion (svarende til molerets cementsten) fra askeserien i Sønderstrand graven. Siden er den samme art fundet i den positivt nummererede askeserie i moleret. Nogle imponerende stykker med disse fasthæftede muslinger i mange størrelser på træstammer er udstillet i Molermuseet på Mors.

Når det er relevant at nævne sådanne kalkholdige konkretioner her, skyldes det, at en tilsvarende konkretion fra Hinge graven, den vestlige grav i Ølst Bakke, indeholder fiskerester, som er blevet danekræ (se nedenfor).

Forfatteren har i 1960'erne samlet nogle andre ret usædvanlige fossiler i toppen af askeserien i Sønderstrand, hvor der er et ejendommeligt konkretionslag med aske i (benævnt 'askelag +103'). Fossilerne er nogle 1-2 mm store hueformede skaller af inartikulate brachiopoder, d.v.s. armfødter uden hængsel, nærmest af en type som nutidens *Pelagodiscus*. Inartikulate brachiopoder af lignende type er vist ikke kendt i vort område siden Nedre Palæozoikum, hvor de f.eks. findes i sorte alunskifre og graptolitskifre på Bornholm.

Lillebælt Ler

P. Harder kaldte i 1922 al det plastiske ler fra tiden mellem Paleocæn og Oligocæn for Lillebælt Ler. Men i 30'erne kaldte H. Ødum (DGU direktør 1937-65) kun den øvre grågrønne del af det plastiske ler for Lillebælt Ler, og straks efter udskilte S.A. Andersen den øverste og meget kalkholdige del som Søvind Mergel (efter mergelgrave nord for Horsens Fjord).

Dermed havde man fået den opdeling af Eocænet, der bruges idag; dog mente man fejlagtigt, at Søvind Mergel øverst var af tidlig oligocæn alder. Mikrofossiler viser imidlertid, at hele Søvind Merglen er af øvre eocæn alder (ca. 40-35 millioner år), men dog ikke fra den allerseneste del af Eocænet, som i lidt forskelligt omfang synes eroderet væk. Store fossiler er ikke så almindelige i Søvind Mergel, men en næsten 10 cm stor hajhvirvel på Geologisk Museum er dog etiketteret Søvind Mergel.

I H. Wienberg Rasmussens 'Danmarks Geologi' fra 1960'erne, som er kendt af de fleste samlere, og som der stadigt undervises efter, brugtes kun den gammeldags betegnelse plastisk ler for Eocænet under Søvind Merglen, men ellers har navnene Røsnæs og Lillebælt Ler bidt sig fast.

Vulkanudbrud og vulkansk aske

Det er vigtigt at bemærke sig, at Røsnæs Ler og det ældste Lillebælt Ler (i L 2, fig. 1 og 3) også indeholder vulkansk aske (se VARV 1990,4). Det er dog ganske få og tynde lag, som er helt forvitret til ler, såkaldte bentonit-

lag. I det røde ler er askelagene oftest grønlig og tydelige, mens det kan knibe med at se dem ordentligt i det grågrønne Lillebælt Ler. Hermed klinger den voldsomme vulkanisme, kendt fra molerets næsten 200 askelag og fra Ølst Formationen, ganske langsomt ud nær grænsen mellem Nedre og Mellem Eocæn. Der kendes ingen yngre vulkanske askelag i vort område.

De store askemængder omkring Paleocæn-Eocæn grænsen skyldtes den begyndende oceanbundsspredning mellem Grønland og Norge for 55 millioner år siden, hvorved Færøernes og Østgrønlands basaltdækker dannedes og udgjorde en landbro mellem Grønland og NV-Europa via England. Dermed dannedes også gradvist det nuværende Grønlandshav-Norske Hav. Hovedfasen af vulkanudbrud har givet askeaflejringer af en størrelsesorden helt ukendt i nutiden, og asken blev spredt helt fra Østgrønland til Nordtyskland og Biscayen.

Langt fra land

I en række artikler i VARV har vi siden 1991 beskrevet fisk og andre danekræ fra moleret (senest VARV 1995,1). I det følgende beskrives især fiskefossiler fra det eocæne plastiske ler, der er de havaflejringer, som aldersmæssigt følger lige efter moleret. Den ekstremt fine kornstørrelse antyder, at leret er aflejret i god afstand fra land og måske på ret stor vanddybde (i al fald nogle hundrede meter).

Aldersmæssigt er Røsnæs Ler fra Tidlig Eocæn (ca. 55-50 millioner år) og Lillebælt Ler fra Mellem Eocæn (ca. 50-45 millioner år), se fig. 1 og 3. De få tynde askelag er forvitret til lerminerale og blevet til såkaldte bentoniter (se artiklen om Albæk Hoved i VARV 1990,4). Det er iøvrigt værd at bemærke sig, at meget af det ler, der udgør sedimentet imellem askelagene i Ølst og Fur Formationerne, samt selve Røsnæs og Lillebælt Leret, også har karakter af at være bentonit, d.v.s. med et højt indhold af den gruppe lerminerale, som betegnes smectit. Også Holmehus Leret fra Sen Paleocæn under Ølst Formationens tætte askeserie har nogle få forvitrede askelag og består især af smectit (se VARV 1993,2). Vort seneste Paleocæn, og næsten hele Eocænet består altså især af forvitret aske udskyllet fra ret fjerne landområder i Skandinavien og Nordtyskland.

Fisk

I de meget fede lerarter fra Eocæn findes nogle få horisonter med faste ler- eller lerjernstenskonkretioner ('siderit'). Højere oppe i Lillebælt Leret træffes fosforitknolde. Sådanne knolde kan indeholde små krabber, snegle og mus-

linger og meget sjældent fiskekranier ofte delvist pyritiseret. En af de almindeligste fisk blandt disse er ålen, *Eomuraena*, af murænefamilien, som også kendes i stort antal fra tilsvarende lerlag på Fehmarn (se VARV 1974,2), hvor kranierne (hjernebatter og løse kæber med store tænder) er pyritiseret og af amatør-samlerne dér blev regnet for krybdyrkranier. Små pyrit-hjernebatter kendes også fra kysten ved Trelde nord for Fredericia, og herfra kommer også langt det flotteste kranium med fantastiske kæber og tænder i en fosforitknold fundet af Hg. Lange, Fredericia, i 1960'erne (fig. 4).

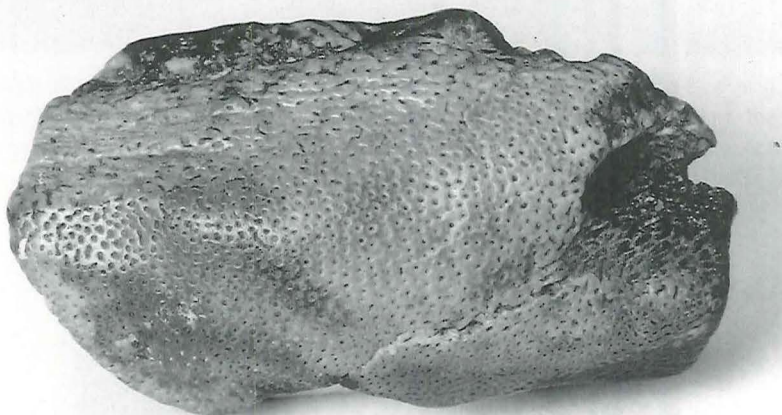
Et kranium af *Eomuraena* blev også samlet i 1980'erne ved Trelde af Steen Andersen og H.C. Hansen. De er blandt amatør-samlere kendt for deres private 'Fredericia Palæontologiske Museum' med landets største samling af fossiler fra det plastiske ler. Men deres muræne sidder i det grønne Lillebælt Ler, og en stor del af ryggraden er bevaret sammen med hovedet.

Figur 4. Et imponerende kranium af *Eomuraena* med lange kæber med to rækker af store tænder. Også det lille forgællelæg ses over kæbeledet, som er placeret længere tilbage end hjernebatterens nakkeled ligesom hos nutidens muræner. Kraniet er i Erik Langes samling.

Tandplader

Alle andre fisk er meget sjældnere fund (bortset fra hvirvler og tænder fra hajer og tænder fra benfisk som slangemakreller og makrelfisk). En lille uanselig, flad knusetand fra den smule plastisk ler, der findes i stranden på det østlige Thurø (syd for Svendborg) er fra noget så sjældent som en havmus (et tidligere løsfund er samlet ved Trelde). Havmus tilhører en gruppe bruskfisk, hvoraf nogle få arter har overlevet på dybt vand til i dag. Havmus *Chimaera monstrosa* lever bl.a. i de dybe dele af Skagerrak og er altså fjerne slægtninge til hajer og rokker. Tandene blev fundet i 1990 af Ole Jensen fra foreningen 'Fynske fossilsamlere', og den blev på grund af sjældenheden danekræ i 1992 - faktisk nok det først fundne 'kræ' (fig. 5, se også VARV 1991,1). Flade tænder fra 'brølægningen' i munden på ørnerokker er også meget sjældne. Der har ikke været særlig meget hårdskallet føde at æde på bunden, og dette er nok grunden til sjældenheden.

Figur 5. O.Jensens danekræ, en ca 1 cm lang knusetand fra en havmus fundet på Thurø. Den 'porøse' overflade er typisk. Foto: S. Jakobsen.

Treldekysten

Ligeledes fra 'Fynske fossilsamlere' har broderen John Jensen fået et fint kranium af en fisk i en fosforitknold fra Treldekysten erklæret danekræ (fig. 6). Formen er nærmest beslægtet med nutidens store oceaniske glansfisk (om danske fossiler fra denne gruppe, VARV 1992,2). Slægtninge til glansfisk er også sjældne fund blandt de tusindvis af kranier i fosforitknolde, som

Figur 6. Kranium med stor øjenhule af en glansfiskeslægtning fra Trelde; godt 5 cm lang. Hjernebassen (øverst) over den store øjenhule. Gælleregionen ses t.h. og det bagerste af underkæben ses t.v.. Foto: O. B. Berthelsen.

Figur 7. Flot kranium af havaborreslægtning i konkretion fra plastisk ler ved Fredericia nord; fundet af J.Jensen. Kraniet er set skråt ovenfra fra venstre således at kranietaget ses over øjenhulen. Munden (t.v.) gaber lidt. Foto: O. B. Berthelsen.

er samlet gennem de seneste 200 år fra det tidligt eocæne London Ler på øen Sheppey i Themsens munding. Der er 'skaldyr', rokker, hajer og fisk dog meget mere almindelige i de mere kystnære aflejringer (groft ler og silt). En fin samling af fossiler herfra er udstillet på 'Fredericia Palæontologiske Museum', hvor der også ses et flot kranium af en makrel fra Trelde.

John Jensen har i år indleveret et af de bedst bevarede kranier af en benfisk fra konkretionerne på Treldekysten, nemlig en slægtning til den store havaborre-gruppe. Kraniet er fundet sidste år og tilhører temmelig sikkert en ny art og slægt (fig. 7). Det er selvfølgelig blevet danekræ og er et virkelig flot fossil.

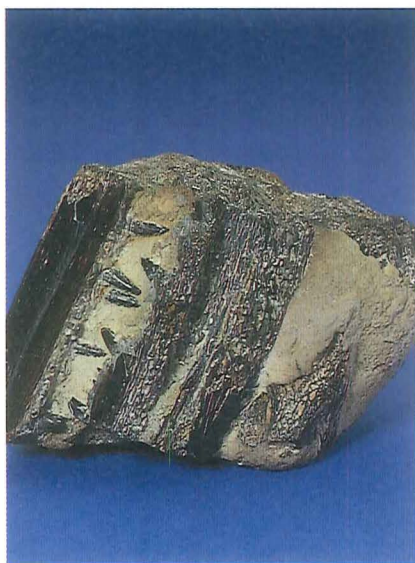
Et interessant fund af over- og underkæberne af en slangemakrel i en fosforitknold fra Trelde er blevet danekræ (fig. 8). Kæberne er indleveret af Chris Christiansen, Billund, som også har fundet det eneste søpindsvin nogensinde i plastisk ler. Fiskens store hugtænder viser, at det nok er slægten *Eutrichiurides*, som er ret almindelig som løse tænder i leret (og dermed findes på stranden -fig. 9). Ellers kendes kun ét kraniefragment med tænder fra det lidt ældre London Ler og kæbefragmenter fra Belgiens Oligocæn. Det er kun anden gang, at kæber med tænder af en slangemakrel er fundet i Danmark. Den først fundne er et gammelt eocænt strandfund fra Århus Bugten (fig. L).

Figur 8. Et sjældent fossil fra Trelde. Kæber af en slangemakrel fra Lillebælt Ler. Ganen og kæberne med en stor hugtand ses fra venstre side.

Figur 9. 5 store ca. 1 cm lange hugtænder fra slangemakrellen Eurtrichiurides. Fundet på stranden ved Trelde af K. Rasmussen, Kerteminde. Der ses også andre fisketænder samt en hvirvel. Foto: O. B. Berthelsen.

Figur 10. Makrelfiskekæber med to rækker tænder. Konkretion fra Vosnæs Pynt. Sandsynligvis Scombramphodon, der er en slægt fra Eocæn og Oligocæn (og måske fra moleret). Danekræ.

Foto: O. B. Berthelsen.

Kalø Vig

Lidt plastisk ler ses ved Vosnæs Pynt i Kalø vig. Fra dette sted har Tage Burholt, Århus, i en fosforitknold samlet nogle pæne kraniedele med kæber fra en makrelfisk, som havde et for gruppen usædvanligt tandsæt (fig. 10). Det består af store og små spidse tænder i to rækker på kæberne, med de små yderst som hos den uddøde slægt *Scombramphodon*, der er kendt fra London Ler og fra Belgiens tidligt eocæne Ypern Ler - heraf navnet Ypresien.

Hinge

Af helt unikke fund skal også nævnes en stor grov lerkonkretion med noget kalk i fra Leca fabrikkens lergrav i Ølst Bakke ved Hinge syd for Randers, samlet af C. Lillemo i 1994 (fig. 11). Den viser en perfekt tre-dimensionelt bevaret og over 5 cm bred hjernekasse af en avanceret benfisk, hvoraf nakkedelen stikker ud af blokken (og resten må sidde indeni). Specialisten i vore tidligt tertiære aflejrings stratigrafi Claus Heilmann-Clausen har bestemt, at dinoflagellat-selskabet i fiskekonkretionen kommer fra en biozone, der i alder med sikkerhed svarer til askeserien i moleret og Ølst Formationen.

Figur 11. Danekræ. Hjernekasse af benfisk fundet i askeserien i Hinge. Paleocæn/Eocæn. Nakkedelen ses bagfra med nakkeleddet. Foto: O. B. Berthelsen.

*Figur 12. Snuden og inderste del af "spyddet" - dvs. de forlængede kæber af *Cylindracanthus* i konkretion fra Lillebælt Ler, Trelde. Fremad er mod højre. Foto: S. Jakobsen.*

Figur 13. Det største fiskekranium fra 'plastisk ler' er fra en makrelfisk, som har været over 1 m lang. Den forbenede ring om øjet og den gabende mund (t.v.) ses tydeligt. Foto: S. Jakobsen.

Falske sværdfisk

Blandt Heilmann-Clausens fund har snudepartier af den sværdfisklignende *Cylindracanthus* været omtalt i VARV (1965,3). Disse fiskekranier er blandt de mest almindelige fiskefossiler fra leret - herunder også snudespyddet isoleret - men hjernebassen bag øjet er aldrig blevet identificeret, heller ikke fra London Leret, hvor kun 'spyddene' findes. Museet i Fredericia viser flere stykker fra både Danmark og England.

Cylindracanthus (fig. 12) er forøvrigt næppe nært beslægtet med sværdfisk, som hører til makrelfiskegruppen, for slægten findes også i Sen Kridttid, bl.a. et flot spyd fra vort skrivekridt fundet af Søren Bo Andersen. Dengang var makrelfiskene næppe opstået endnu. *Cylindracanthus* hører nok snarere til en primitivere benfiskegruppe, som hornfiskenes og flyvefiskenes, eller er måske i familie med den uddøde, sejliskelignende slægt *Blochius*, der kendes som komplette skeletter fra den berømte, fiskerige, mellem eocæne fauna fra Monte Bolca i Norditalien - en fossilslæggt, der blev beskrevet allerede i 1790'erne. *Cylindracanthus* må have været en slank fisk, nok op til 2 meter lang, meget større end *Blochius*, der når 1 meter.

I 1980'erne fandt Heilmann-Clausen i Hinge lergraven i en konkretion fra Lillebælt Ler det hidtil største kranium, ca. 30 centimeter langt (fig. 13). Det tilhører en stor makrelfisk, og det er endnu ikke præpareret helt fri; også det var udstillet på 'før-danekræ' udstillingen.

Skildpadde

Udstillingen viste også Heilmann-Clausens allerbedste fund, et unikt komplet ca. 10 cm langt skildpaddekranium med underkæbe fundet i Lillebælt Ler fra Trelde (fig. 14). Det er gennem-pyritiseret, så at der er et millimeter tykt lag af svovlkis uden på de pyritfyldte kranieknogler. Det er derfor meget vanskeligt at præparere det ydre lag af, så at knogleoverfladen kan ses.

Sort ler med fisk

I både Røsnæs og Lillebælt Ler findes også nogle få tynde lag af helt sort, lamineret ler med stort organisk indhold. Disse lag er fra et iltfattigt miljø - selvom der er tynde grave gange i nogle dele af lagene - og de er fulde af små fiskeknogler, -tænder og -skæl. I disse er der bl.a. fundet det kraftige hudpanser af nålefisk med et overflademønster, som helt ligner det på den ret almindelige 'nålefisk' (beslægtet med trompetfisk) fra det 5-10 millioner år ældre moler.

I år fandt forfatteren sammen med H.C. Hansen - ved Trelde, ud for Vester-skov i en antiklinal i det sorte ler i Lillebælt Leret (fig. 16) et hoved af en

ganske lille fisk med kæberne siddende på. Hovedet er ikke helt fint bevaret, men ligner mest en lille 'laksefisk', omtrent som den, der er almindelig i moleret. Det er første gang, at et sammenhængende hoved er fundet i selve leret. Tidligere er der kun gjort to fund af kropsdele i sammenhæng fra småfisk. De er fundet i sort og grønt ler.

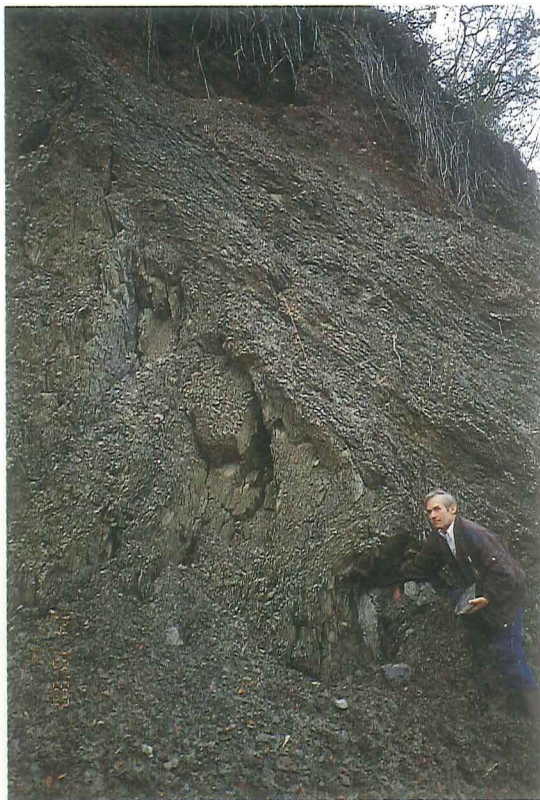
Figur 14. C. Heilmann-Clausens flotte gennem-pyritiserede skildpaddekranium set ovenfra således at øjenhulerne anes på begge sider. De mørke partier på snuden og den bagerste del er næsten befriet for 'ekstra' pyritlag. Foto: S. Jakobsen.

Hajer og havdybder

I de sorte lag findes ofte hajtænder. Hajtænder forekommer også jævnt spredt i leret fra det ældre Røsnæs Ler til det yngste Lillebælt Ler, som D. Ward fra London gennem et par årtier har samlet, vasket og sigtet i store mængder af. Især i det yngste lag i Røsnæs Ler (kaldet R6) og det næstældste i Lillebælt Ler (L2, fig. 3) er der mange forskellige hajer. D. Ward har heri identificeret henholdsvis godt 20 og ca. 30 arter, mest opsigtsvækkende nok kravehajer, *Chlamydoselachus*, som er meget usædvanlige som fossiler og sjældne fangster idag (én art i alle oceaner), fordi de lever på mange hundrede meters dybde. De er for nyligt også fundet i enkelte andre lag fra Tertiæret samt fra Kridttiden. Der er endvidere indsamlet én tand fra Daniens-tidens bryozokalk i Faxe. Denne tand, der findes i A. og Hg. Rasmussens samling i Faxe, synes også at repræsentere *Chlamydoselachus* eller en nær slægtning til denne primitive haj (fig. 16). Tanden har de karakteristiske 3 slanke, næsten lige høje spidser, men er uforholdsmæssigt stor; under alle omstændigheder må den jo repræsentere en art, som færdedes på ret lavt vand (hvad fundet fra Faxe Banke viser).

D. Wards undersøgelser over hajerne i det plastiske ler viser, at der er hajer i alle lagene R1-L4, og at dybden af det hav, hajerne har levet i, har været 20-50 meter for R1, stigende til maksimum 500-1000 meter i R6-L2, hvorefter det bliver mere usikkert. De store trekantede tænder med 'savtakker' fra

Carcharocles auriculatus er kun fundet med sikkerhed fra R6 og L2, men det er måske en tilfældighed (fig.17). De ovennævnte benfisk giver næppe så sikre miljømæssige indicier som hajerne, for ingen af benfiskene er fra nutidige slægter, men slangemakreller lever dog i dag på ret dybt vand (fig. 8 og 9).

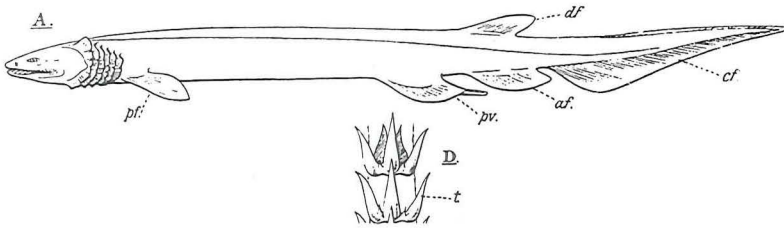

Figur 15. Antiklinal en ved Vesterskov, Trelde, med Lillebælt Ler (L2) og det sorte lerlag som H.C.Hansen peger på.

Fossiljagt

Til sidst vil jeg gerne opfordre alle, der går ture ved strande med udskridende plastisk ler, til at kigge godt efter udskyllede fossiler i sand og ral. I de seneste år er der udover fiskekranier fundet så sjældne fossiler (på verdensplan) som 'kløer'/fanglemmer af en søknæler, dog ret ringe bevaret, men der kendtes kun ét lignende fund tidligere. Fisketænder og -hvirvler (fig. 9) samt krabber kan man finde uden at være ekstremt heldig. Steen og H.C. i

Fredericia Museet i Dalegade er altid parat med oplysninger om fundenes sjældenhed og kan fortælle, om de bør indsendes til danekræ bedømmelse.

Figur 16. Nutidens kravehaj samt dens tænder (fra Goodrich 1930).

Figur 17. Meget stor hjatand, *Carcharocles auriculatus* fra plastisk ler ved Lillebæltsbroen. Der sidder pyrit på en del af rodens yderside. Den mindre og skæve tand fra Røjle Klint har siddet længere ude mod mundvigen og ses indefra. Foto: J.Aagaard.